בח א מיי' פ"ה מהל' יסודי המורה הלכה

ב׳ סמג עשין ה טוש״ע י״ד

סי' קנו סעיף א: במ ב (מיי' שם הלכה ב)

נוש"ע שם בהג"ה:

ב מייי שם הלכה ב

מלכים הלכה ב:

אפילו 🌣 לשנויי ערקתא דמסאנא וכמה

פרהסיא אמר ר' יעקב אמר רבי יוחנן אין

פרהסיא פחותה מעשרה בני אדם פשיטא

ישראלים בעינן דכתיב יונקדשתי בתוך

בני ישראל בעי רבי ירמיה תשעה ישראל

ונכרי אחד מהו תא שמע דתני ירב

ינאי אחוה דרבי חייא בר אבא אתיא תוך

תוך כתיב הכא ונקדשתי בתוך בני ישראל

וכתיב התם יהבדלו מתוך העדה הזאת

מה להלן עשרה וכולהו ישראל אף כאן

אעשרה וכולהו ישראל והא אסתר פרהסיא

היתה אמר אביי יאסתר קרקע עולם היתה

רבא אמר יהנאת עצמן שאני דאי לא תימא

הכי הני קוואקי ודימוניקי היכי יהבינן להו אלא הנאת עצמן שאני הכא נמי הנאת

עצמן שאני ואזרא רבא לטעמיה דאמר

רבא עכו"ם דאמר ליה להאי ישראל קטול

אספסתא בשבתא ושדי לחיותא ואי לא

קטילנא לך ליקטיל ולא לקטליה שדי לנהרא

ליקטליה ולא ליקטול מ"ם לעבורי מילתא

קא בעי בעו מיניה מר' אמי בן נח מצווה

על קרושת השם או יאין מצווה על קרושת

השם אמר אביי ת"ש ישבע מצות נצמוו

בני נח וְאָם איתא תמני הויין א"ל רבא

אינהו וכל אבזרייהו מאי הוי עלה אמר רב

אדא בר אהבה אמרי בי רב כתיב יּלדבר

הזה יסלח ה' לעבדך בבא אדני בית רמון

להשתחות שמה והוא נשען על ידי והשתחויתי וכתיב יויאמר לו לך לשלום

מסורת הש"ם

מני מומ׳ שבת מנו ל) [עיי מוסי שבח מס. ד"ה נטלס], ב) [ברכות כא: ע"ש מגילה כג: ע"ש], ג) ול"ל ולתיל עדה עדה ב וכל התחים עדים פנים דכתי' התם עד מתי לעדה הרעה הואת כך איתא במגילה כג: ובוה תבין במגיעה כג. ובוה מבין פירש"י ד"ה להלן במרגלי"], ד) [לעיל נו.], בס"ל: ליד. ו) בס"ל: שעת השמד, ז) [כ"ה גי' הערוך שם אבל לפנינו איתא וכל חבירתה], ה) [ל"ל לבועל], ט) ע"ש הנוסחה, וע"ע תוס׳ מגילה טו. (י ד"ה כשסו.

תורה אור השלם 1. וְלֹא תְחַלְּלוּ אֶת שֵׁם קָרְשִׁי וְנִקְדַּשְׁתִּי בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲנִי יִיְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲנִי יִיְ מקדשכם:

ויקרא כב לב יקוא כב 7ב. הַבְּדְלוּ מִתּוֹךְ הָעֵרָה הַזֹּאת וַאֲכַלֶּה אֹתָם בְּרָגַע: בְּמִדְבֵּר טוֹ כֹא בְּרָגַע: במדבר טוֹ כֹא 3. לַדְּבָר הַנֶּה יִסְלַח יְיָּ לְעַבְדֶּךְ בְּבוֹא אֲדֹנִי בֵּית קעבדה בוא אדני בית רמון להשתחות שמה השתחותיתי בית רמן בישתחותיתי בית רמן ייסלח יי לעבדה בדר ייסלח יי לעבדה בדר הנה: מלכים בה יו ַוּיָהָיּה. 4. וַיּאמֶר לוֹ לֵךְ לְשָׁלוֹם וַיֵּלֶךְ מֵאִתוֹ בִּבְרַת אֶרֶץ: מלכים ב ה יט

לעזי רש"י

(מלה (שיירוחח)

מוסף רש"י

מה להלן עשרה. עדה אין פחותה מעשרה, שנאמר עד מתי לעדה הרעה הואת ילאו יהושע וכלב (מגילה

כך ודרך ישראל בענין אחר כגון שיש לד יהדות בדבר ודרך ישראל להיות לנועים אפילו שנוי זה שאין כאן מלוה אלא מנהג בעלמא יקדש את השם בפני חביריו ישראל והאי פרהסיא מדבר בישראל: אפיא

מוך סוך. דעשרה בעינן וכולהו ישראל: להלן. במרגלים: והא אסתר פרהסיא הואי. ונבעלה לעובד כוכבים ולא מסרה נפשה לקטלא: קרקע עולם היא. אינה עושה מעשה הוא עושה בה מעשה: הנחם עלמו. שחין העובד כוכבים מתכוין להעבירו מיראתו אלא להנאת עלמו מתכוין שאני ואין כאן חלול השם ליהרג על כך: הני קווחקי ודימוניקי. כלי נחשת שנותנין בהם גחלים גבוהין הן ועומדין לפני שולחן מלכים להתחמם כנגדן: היכי יהבינן להו. יום חגף היה לפרסיים שנוטלין משרתי עבודת כוכבים אור מכל בית ובית ומעמידין בבית עבודת כוכבים שלהם ומתחממין העם כנגדן והיו נוטלין אף מבית ישראל בעל כרחם היכי יהבינן להו ולא מסרי נפשייהו אקדושת השם הלא חק עבודת כוכבים הוא: אנא. הואיל והעכו"ם אינו מתכוין להעבירו אלא להנאת עלמו מתכוין שלריך לאותו הכלי אין כאן קידוש השם ליהרג עליו ואף על פי שהעכו"ם אינו לריך לו אלא לחוק עבודת כוכבים הנאת עלמו הוא שלריך לאותו כלי ואינו אומר לי שאעבוד אני: קטיל הספסתה. קצור עשב מאכל בהמה: לקטול. האספסתא ולא לקטליה העכו"ם דכיון דאינו מתכוין להעבירו אלא לצורכי עלמו אין כאן חילול השם: שדי לנהרת. להעבירו הות מתכוין ותי פרהסיא הוא או שעת גזרת המלכותי לקטליה ולא ליקטול אספסתא: בן נח מוזהר על עבודת כוכבים כדאמר בד' מיתות (לעיל נו.) ואם אמר

עבור ואל תהרג מצוה היא לקדש את השם או לא: אבורייהו. כל מידי דשייך בהו קדושת השם שייכא בהו דאם אומר לו לעבור על אותן מצות או יהרג ואם לא יקדש את השם יעבור עליהם הלכך האי נמי בכללן הוא: **אבורייהו**. לו"ר אפרטנמנ"ט ודוגמתו במנחות (דף עג:) עולה וכל י אביזרהא: לדבר הזה. מאחר שקבל עליו נעמן שלא לעבוד עבודת כוכבים אמר לו לאלישע לדבר הזה יסלח ה' לעבדך שאני אנוס בדבר שאדוני נשען ע"י וכתיב ויאמר לו לך לשלום אלמא הודה לו:

אפילן לשנויי ערקתא דמסאנא. לכאורה משמע דמנעליהם ערקהא דמסאנא. שרוך הנעל שאם דרך העובדי כוכבים לקשור משונין משל עכו"ם כדאמר נמי בפרק הכונס (ב"ק נט:

ושם) גבי אלעזר זעירא דהוה סיים מסאני אוכמי וקאמר שהיה מתאבל על ירושלים וכך משמע במסכת תענית (דף כב.) גבי ההוא

גברא דהוה מסיים מסאני אוכמי ולא רמי חוטי וקשה דבסוף פ"ק דבילה (דף טו.) תנן אין משלחין מנעל לבן ביו"ט מפני שלריך בילת הגיר להשחירו ומפרש ר"ח דדוקא רלועות המנעל היו משונות משל עכו"ם דשל עכו״ם שחורות ושל ישראל לבנות ומסאני אוכמי דבכל דוכתי היינו רצועות שחורות אבל המנעל ודאי :סיה שחור

להא אסתר פרהסיא הואי. תימה

דה"ל לאקשויי עריות הואי דרונח ונערה המאורסה לכולי עלמא יהרג ואל יעבור וכמו כן קשה בריש כתובות (דף ג: ושם) דאמר דאיכא לנועות דמסרו נפשייהו ופריך ולידרוש להו דאונס שרי ומאי קושיא הא שפיר עבדן דמסרו נפשייהו משום גילוי עריות ותירן ר"ת דאין חייבין מיתה על בעילת עובד כוכבים משום דרחמנא אפקריה לזרעיה דעובד כוכבים כדאמרינן בפ׳ נושחין על האנוסה (יבמות נח.) דכתיב וזרמת סוסים זרמתם ומתוך כך היה רוצה ר"ת להתיר בת ישראל שהמירה ובא עליה עובד כוכבים ושוב נתגייר עמה לקיימה ביהדות דלא שייך למימר אחד לבועל בביאת עובד כוכבים דהויא כביאת בהמה והקשה הר"ר יצחק ב"ר מרדכי דע"כ בביחת עכו"ם נחסרה לבעל כדאמרי׳ התם דאיכא פרולות בפ׳ החשה שנתחרמלה (כמוצות כו: ושם) גבי האשה שנחבשה בידי עכו"ם על ידי נפשות אסורה לבעלה ואמרינן נמי במגילה (דף טו.) כאשר אבדתי מבית אבא כך אבדתי ממך אלמא לגבי בעלה לא חשיב' ביאת עובד

כוכבים כביאת בהמה וגם לכהונה נפסלת בביאתו אע"פ שבביאת בהמה אינה נפסלת דאין זנות לבהמה כדאמרינן בפ' הבא על יבמתו (יבמות דף נט.) דזרעיה דעובד כוכבים הוא דאפקריה רחמנא לענין חיים אבל ביאת דעובד כוכבים לא אפקריה וכיון דנאסרה לבעל אסורה לבועל מונטמאה ונטמאה ואמרינן נמי בסוטה בפרק ארוסה (ד' כו: ושם) דכותי מקנין על ידו ופוסל בתרומה ופריך פשיטא ונסתרה והיא נטמאה אמר רחמנא אחד לבעל ואחד לתרומההי ומשני מהו דתימא כי

ואס אמר ונסתרה והיא נטמאה הני מילי היכא דבהך ביאה אסירה ליה לאפוקי עכו״ם דבלאו הכי אסירה ליה קמ״ל אלמא אפילו גבי עובד כוכבים שייך ונטמאה לאסור לבעל והוא הדין לבועל והא דלא פריך הכא והא אסתר עריות הואי דקים ליה דמהני טעמא דקרקע עולם לענין דלא מיחייב' למסור עלמה משום עריות דהא מרולח ילפינן ורוצח גופיה כי מיחייב למסור עצמו ה״מ קודם שיהרג בידים אבל היכא דלא עביד מעשה כגון שמשליכין אותו על התינוק ומתמעך מסתברא שאין חייב למסור עלמו דמלי אמר אדרבה מאי חזים דדמא דחבראי סומקי טפי דילמא דמא דידי סומק טפי כיון דלא עביד מעשה והא דקאמר אף נערה המאורסה תהרג ואל תעבור יהרג גרסינן ואבועל קאי דעביד מעשה אבל הנערה עצמה שהיא קרקע עולם אין חייבת למסור עצמה ואי גרס תהרג יש לפרש דתהרג הנערה קודם שתעשה מעשה שתביא עליה את הערוה אבל לענין חלול השם משום פרהסיא לא ס"ד דמהני טעמא דקרקע עולם וכן נמי יש לפרש בההיא דריש פרק הבא על יבמתו (יבמות די נג: ושם) דאמר רבא אין אונס לערוה שאין קישוי אלא לדעת דאם אומר לו שיהרגהו או יניח שיביאוהו על הערוה ויודע שאם יביאוהו אי אפשר שלא יתקשה לא מצינו למימר דלא עביד מעשה שהקישוי חשיב מעשה ואם היה כבר מקושה ועומד והעכו״ם הביאוהו על הערוה התם ודאי יש אונס ואין לו למסור עלמו והא דפריך פרק מלות חלילה (שם די קג. ושם) גבי יעל והא קא מתהניא מעבירה ומשני טובתן של רשעים רעה היא אלל לדיקים דכשבא נחש על חום הטיל בה זוהמא לא בעי למימר דמהאי טעמא היה לה למסור עלמה אע"פ שהיא קרקע עולם משום דהנאה חשיבא כמעשה כדדריש בפרק המניח (ב"ק ד' לב) ונכרתו הנפשות העושות דא"כ בשמעתין נמי ה"ל לאקשו" גבי אסתר ועוד דנראין הדברים שלא היתה אנוסה שהרי בורח היה ולא הוה רשאי לאנסה ואדרבה היה לריך שתטמינהו מן הרודפים כמו שמוכיח הענין והיא שידלתו בדבריה עד שבא עליה להתיש כחו והתם פריך על מה שהכתוב משבחה מנשים באהל תברך שרה רבקה רחל ולאה דאמרינן בפ׳ מי שאמר ואני בטיר (ד' כג: ושם) גדולה עבירה לשמה ממלוה שלא לשמה שהיו מתכוונות להבנות מבעליהן וחשיב לה שלא לשמה משום דנהניו מן המלוה ולא הוי לשמה כל כך ומש"ה פריך דיעל נמי מיתהניא והשתא ניחא שהכתוב משבחה דאם היתה אנוסה במה הכתוב משבחה וא"ת כשנתרצית אסתר לאחשורוש שאמרה כאשר אבדתי אבדתי לנתה לא גירשה מרדכי תחילה כדי שתהא מותרת לחזור לו דמחזיר גרושתו לא אסירה בזנות בלא נישואין כדתנן בפ"ב דסוטה (ד' ימ:) שהכל מודים שאין מתנה עמה לא על קודם שתתארס ולא על אחר שתתגרש שתסתרי לאחר ותטמאי שאם תסתרי ותטמאי ואח"כ יחזירנה זה הכלל כל שתיבעל ולא תהא אסורה לו לא היה מתנה עמה וי"ל דלא היה רולה נחחר ותנומחי שחם תסתרי ותנומחי יחח"כ יחירנה זה הכננ כנ שתיבעב ונח ההם חסורה כו נח היה מתנה עמה וי"ל דנח היה רוכה לגרשה שהיה ירא פן יודע למלך": קבוך אספסתא ושדי דחיותא בו'. ההוא עובדא דשלהי יבמוח (ד' פכא: 1שם) דאמר ליה עכו"ם לישראל קטיל אספסתא ואי לא קטילנא לן כדקטילנא לפלניא בר ישראל דאמרי ליה בשל לי קדירה בשבתא ולא בשיל וקטילמיה שמא לא היה בקי בהלכה דמן הדין לא היה לו למסור עצמו במקום הנאת עצמן של עכו"ם: בן נח מצווח עד קידוש חשם. וא"מ והא והא והי בהם וישראל כתיב ואפילו ישראל היה מחויב למסור עצמו אפילו בצינעא אי לא דכתיב וחי בהם ויש לומר דדילמא לא איצטריך וחי בהם אלא כי היכי דלא נילף שאר מצות מרוצח ונערה המאורסה דאפילו בצינעא יהרג ואל יעבור לכ״ע: